

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

**Jednodniówka 4 Pułku Strzelców Podhalańskich w Cieszynie :
w dniu święta pułkowego i poświęcenia chorągwi.**

Liczba stron oryginału

8

Liczba plików skanów

8

Liczba plików publikacji

11

Sygnatura/numer zespołu

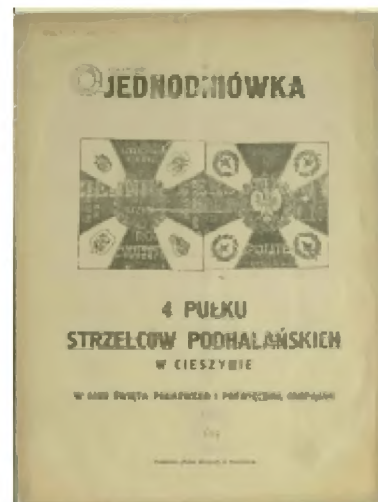
CZ III 01015

Data wydania oryginału

[1924]

Projekt/Sponsor digitalizacji

Dofinansowano ze środków PW Kultura+

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

**NARODOWY
INSTYTUT
AUDIOWIZUALNY**

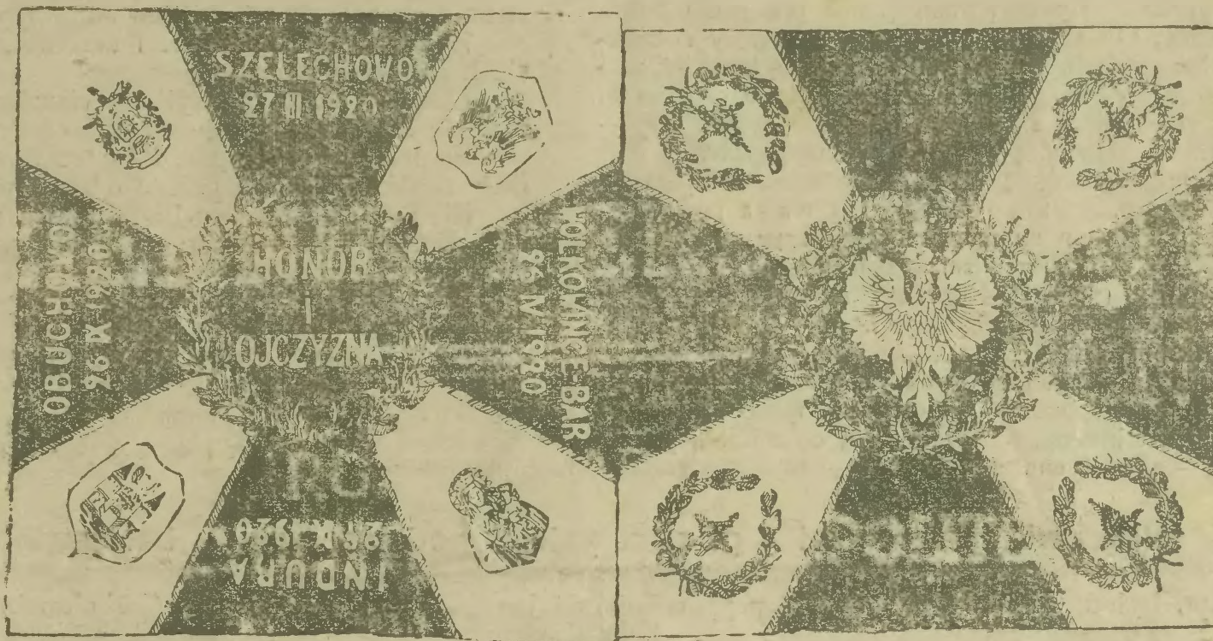
KULTURA+
■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

01 001
Digitalizacja

Czy 1013 / 1924

JEDNODNIÓWKA

4 PUŁKU STRZELCÓW PODHALAŃSKICH W CIESZYNIE

W DNIU ŚWIĘTA PUŁKOWEGO I POŚWIĘCENIA CHORAĞWI

C. 012166 (11)

Cieszyn, dnia 5 października 1924 r.

ZOŁNIERZE!

W dniu dzisiejszym otrzymuje nasz pułk od obywateli ziemi częstochowskiej sztandar.

Uroczyste wręczenie tegoż miało się odbyć 26 września, w dniu święta pułkowego, z przyczyn jednak nie przewidzianych byłem zmuszony odłożyć do dnia dzisiejszego.

Żołnierze!

Chwila ta w dziejach pułku jest bardzo doniosła, można powiedzieć jedną z najważniejszych.

Sztandar bowiem jest widowym znakiem, który w szczególny sposób nas skupia, jednoczy i pobudza do wytrwałej i pełnej poświęcenia pracy dla dobra Ojczyzny. On nam przypomina nasze cnoty żołnierskie: bezwzględne posłuszeństwo, ostrą karność, nieustraszoną odwagę i niezłomną wytrwałość, bo te cnoty żołnierskie, ożywione jednością woli i współdziałaniem całości, prowadzą do zwycięstwa.

Chlubne czyny pod Szelechowem, Wolkowinami, Barem, Indułą i przesławna walka pod Obuchowem widnieją na naszym sztandarze.

Walki w tych miejscowościach stoczone z nieprzyjacielem naszej Ojczyzny, są chlubą i sławą naszego pułku, stanowią nasz honor, którego nigdy nie splamimy.

Dziesiątki braci naszych poległo tam na placu boju, dając Ojczyźnie w ofierze nie tylko rany i poniewierkę wojenną, lecz także to, co mieli najdroższego — swe życie.

W dniu dzisiejszym ze czcią chylimy czoła przed tymi cichymi bohaterami, ślubując zarazem uroczystie postępować wiernie ich śladami.

Droga, jaką nam wskazali, to droga obowiązku, pracy, sumiennosci i honoru żołnierskiego, zamknięta w dwóch krótkich, lecz pełnych treści słowach: Honor i Ojczyzna.

Niech ten sztandar wiecznie tę drogę nam przypomina, niech w dalszej naszej pracy wskaźnikiem będą słowa jednego z naszych wodzów, Skrzynieckiego, który powiedział: „Kto żyje prosto, cierpi cicho i spełnia obowiązki, ten służy Ojczyźnie“.

Żyjmy prosto, moralnie i uczciwie, jak na polskich żołnierzy przystało.

Cierpmy cicho, bo tylko z cierpienia i ofiary z siebie samego powstają wielkie czyny.

Spełniajmy obowiązki, dając tem dowód, że zaufaniu rodaków zawsze godnie odpowiemy.

Nie zawiedliśmy dotychczas i pełen wiary w pomoc Boską, ufam mocno, że w przyszłości nigdy nie zawiedziemy.

Dla Ciebie Polsko i dla Twojej Chwały!

Tak nam dopomóż Bóg!

Eugenjusz Witwicki

pułkownik i d-ca 4 pułku strz. podhal.

Oficerowie i szeregowi 4 p. s. p. polegli podczas walk z bolszewikami

ś. p. kpt. Byleń Józef
" " Świątecki Stanisław
" ppor. Tomaszewski Stanisław

ś. p. ppor. Bojarski Jan
" " Lehr Kazimierz
" " Karaś Kazimierz

ś. p. kpt. Garbolewski Stefan
" ppor. Chmurowicz Zygmunt
" por. Raclawski Michał.

ś. p. sierż. Wayreuter Florjan
" plut. Pietraszek Marjan
" " Brycki Jan
" " Guzik Józef
" kapral Bereznicki Tadeusz
" " Rief Reinhold
" " Stepczyński Kazimierz
" " Hermanówna Wanda
" " Smoleń Ignacy
" " Mazur Stanisław
" " Hermanowicz Wład
" st. strz. Staroń Jan
" " Wojnar Franciszek
" " Goliński Stanisław
" " Gluk Franciszek
" " Barszcz Stanisław
" " Ansorge Herman
" strzel. Woźnica Paweł
" " Nittman Paweł
" " Kuster Stanisław
" " Ginalski Antoni
" " Lenartowicz Stanisław
" " Semla Stanisław
" " Karwacz Piotr
" " Marecki Wincenty
" " Adamiak Stanisław
" " Biernacki Franciszek
" " Sobolak Jan
" " Dada Aleksander
" " Pawlik Tyż

ś. p. strzel. Mierzwa Kazimierz
" " Klecz Stanisław
" " Kieszak Jakób
" " Michalczewski Karol
" " Piłat Paweł
" " Potoczny Jan
" " Wielgoś Jan
" " Kubik Franciszek
" " Rak Jan
" " Opaliński Walenty
" " Pucler Władysław
" " Łuczak Benedykt
" " Tarasek Władysław
" " Mackiewicz Szymor
" " Kroczek Eugenjusz
" " Szuryń Jan
" " Leśny Stanisław
" " Golarz Konstanty
" " Bombelek Józef
" sierż. Lange Tadeusz
" strzel. Szuryń Stefan
" " Lepsora Franciszek
" " Majocha Franciszek
" " Rusin Piotr
" " Prokopec Józef
" " Iwan Jan
" " Biskup Jan
" " Cebula Józef
" " Sokół Władysław
" " Gut Michał

ś. p. strzel. Niedosiał Józef
" " Tabor Jan
" " Dubiel Stanisław
" " Wojtanowski Michał
" " Teleban Aleksy
" " Żołnerek Franciszek
" " Paszko Antoni
" " Penarz Franciszek
" " Dziudzio Andrzej
" " Weylert Paweł
" " Bora Leon
" " Wąsowski Leon
" " Długoś Andrzej
" " Podolski Jan
" " Rejewski Franciszek
" " Kopeć Jan
" " Lipka Tomasz
" " Franczak Marcin
" " Marszałek Roman
" " Kubala Józef
" " Krajewski Jan
" " Łowk Michał
" " Wipek Józef
" " Dobosz Władysław
" " Galant Józef
" " Szczotka Rudolf
" " Chwała Władysław
" " Wieziorski Prokop
" " Bury Józef
" " Kaluga Kazimierz

ś. p. strzel. Węgrzyn Andrzej
 " " Gabiys Jakób
 " " Dziezic Teofil
 " " Majewski Józef
 " " Andrusieczko Józef
 " " Syrek Franciszek
 " " Dwojak Wojciech
 " " Winiarski Piotr
 " " Sala Florjan
 " " Grubiński Teodor
 " " Dwulit Hryc
 " " Horacz Jakób
 " " Wójcikiewicz Wład.
 " " Waśniewski Tomasz
 " " Ostrowski Andrzej

ś. p. strzel. Czerniewicz Jan
 " " Guziński Edward
 " " Holweg Kazimierz
 " " Jurus Franciszek
 " " Jaruszewski Szczepan
 " " Krajewski Ludwik
 " " Kryg Roman
 " " Kluś Piotr
 " " Kapusta Antoni
 " " Kłys Józef
 " " Luciejko Marcin
 " " Lis Antoni
 " " Prusak Józef
 " " Podejma Józef
 " " Pierunek Bronisław

ś. p. strzel. Reif Reinhold
 " " Skóra Walenty
 " " Szanowski Stanisław
 " " Stachura Józef
 " " Szostak Jan
 " " Spysz Jan
 " " Sobczak Michał
 " " Tabor Jan
 " " Funkiel Wojciech
 " " Jabłoński Florjan
 " " Śpiewak Jakób
 " " Bobula Józef
 " " Dziegiel Władysław.

Oficerowie i szeregowi odznaczeni krzyżem „virtuti militari“

za czyny w bojach 4 p. s. p.

ppłk. Boruta-Spiechowicz Miecz.
 " Kostecki Mikołaj
 major Jacorzyński Kazimierz
 ś. p. kpt. Świątecki Stanisław
 kpt. Zaczny Gustaw
 " Toepler Jan
 ś. p. por. Jęczalik Stanisław

por. Jackiewicz Henryk
 " Forys Jan
 " Godłowski Mieczysław
 " Kieikowski Piotr
 " Tomczak Kazimierz
 " Zalewski Wacław
 " Gliszczyński Henryk

por. Salewicz Kazimierz
 ś. p. ppor. Lahr Kazimierz
 " " Karaś Bogusław
 " " Bojarski Jan
 " " Toraszewski Stan.
 ppor. Skipirzepa Eugeniusz,
 " Przywarski Bogusław.

sierż. szt. Kępiński Jan
 sierżant Cader Jan
 " Ramenda Stanisław

sierżant Kasperkiewicz Antoni
 " Florczak Stanisław
 plutonowy Woźnicki Jan

plutonowy Krzyżewski Franciszek
 ś.p. kapr. Hermanówna Wanda.

Wykaz imienny

oficerów odznaczonych „krzyżem walecznych“ za czyny w bojach 4 p. s. p.

1. podpłk. Boruta-Spiechowicz Mieczysław
 2. ks. kap. Stojanowski Roman
 3. kap. lek. Weidenfeld Wolf
 4. kapitan Toepler Jan
 5. " Seweryn Wład.
 6. major Jacorzyński Kazim.
 7. porucz. Łopatka Józef
 8. " Jackiewicz Henryk

9. porucz. Kielkowski Piotr
 10. kapitan Zaczny Gustaw
 11. porucz. Gliszczyński Henryk
 12. " Kwika Władysław
 13. " Fupiak Jan
 14. " Albert Kazimierz
 15. " Danielski Stanisław
 16. " Jastrzębski Jan
 17. ppor. Godawa Stanisław

18. ppor. Konasiewicz Tad.
 19. " Silber Adolf
 20. " Woitanowski Stan.
 21. " Sowiński Michał
 22. " Ptaszyński Stan.
 23. porucz. Benczer Henryk
 24. " Krasoń Jan
 25. " Grodnicki Władysław.

Wykaz imienny

szeregowych odznaczonych „krzyżem walecznych“

1. st. strz. Stach Wincenty
 2. " Żelaźniewicz Antoni
 3. " Grochulski Antoni
 4. " Guzik Franciszek
 5. " Piecuch Jan
 6. kapral Kozłowski Wład.
 7. " Kozubski Wincenty
 8. " Knopik Roman
 9. pluton. Gromada Józef
 10. st. strz. Kuźniak Jan
 11. " Danił Michał
 12. strzelec Ryś Jan
 13. st. strz. Kuźniak Jan
 14. " Sławicki Maks
 15. kapral Góra Jan
 16. " Nowocień Franc.
 17. strzelec Kwaśnik Stanisław

18. st. strz. Odyma Jan
 19. " Matlag Józef
 20. " Musiał Jan
 21. pluton. Piekacz Jan
 22. strzelec Kurek Jan
 23. " Rudniewicz Jan
 24. st. strz. Kozioł Józef
 25. " Jurasz Jan
 26. pchor. Góra Edward
 27. sierżant Nowicki Wojciech
 28. " Nowak Roman
 29. " Zabdyr Władysław
 30. pluton. Wyrwa Józef
 31. kapral Liberkowski Roman
 32. " Bardel Władysław
 33. " Osiecki Józef
 34. " Rompala Antoni

35. st. strz. Staroń Jan
 36. " Zwiierz Władysław
 37. " Jurasz Jan
 38. " Zaród Jan
 39. " Dąbysz Augustyn
 40. " Prajsner Michał
 41. " Danił Michał
 42. " Wólak Julian
 43. " Olszak Jakób
 44. " Stachocki Michał
 45. " Kosnyk Jan
 46. " Murmyło Andrzej
 47. strzelec Urnowicz Aleks.
 48. " Pasterkiewicz Fr.
 49. " Sudob Jan
 50. " Pałka Jan
 51. " Adamciuk Stanisław.

52.	strzelec	Zajac Mikołaj	89.	pluton.	Salomon Franciszek	126.	strzelec	Krzywda Stanisław
53.	"	Sterczula Jan	90.	"	Krztoń Franciszek	127.	"	Szymbar Bronisław
54.	"	Ciupke Wincenty	91.	"	Maciejowski Rudolf	128.	"	Grochot Michał
55.	"	Polczak Andrzej	92.	"	Donikowski Antoni	129.	"	Szusiecz Michał
56.	"	Bury Józef	93.	"	Nowak Roman	130.	"	Kwolik Jan
57.	"	Woźniak Michał	94.	"	Piekacz Antoni	131.	"	Pstrucha Piotr
58.	pluton.	Kucharski Bolesław	95.	"	Miaska Franciszek	132.	"	Remiga Józef
59.	strzelec	Bobola Jan	96.	"	Adamczewski Józef	133.	"	Borczyński Jan
60.	"	Chryński Michał	97.	"	Fibich Józef	134.	"	Bury Józef
61.	kapral	Sędzik Stanisław	98.	"	Mucha Władysław	135.	"	Guziński Edward
62.	"	Komorniski Jan	99.	"	Boniewicz Czesław	136.	"	Śpiewak Jakób
63.	st. strz.	Sadowski Stanisław	100.	"	Janicki Ludwik	137.	pluton.	Kawczyński Franc.
64.	strzelec	Gronet Michał	101.	"	Kamiński Stanisław	138.	kapral	Kędziński Zdzisław
65.	sierz. szt.	Drobka Franciszek	102.	kapral	Zubik Józef	139.	"	Jaworski Wład.
66.	pluton.	Kogut Władysław	103.	"	Straszak Walenty	140.	strzelec	Godłowski Zbign.
67.	"	Pachela Władysław	104.	"	Brydak Michał	141.	"	Czerniewicz Jan
68.	kapral	Błaszczak Franc.	105.	"	Wiciak Andrzej	142.	"	Stachorz Józef
69.	"	Jir Władysław	106.	"	Sobczak Bolesław	143.	"	Gabrys Jakób
70.	"	Stępowski Stan.	107.	"	Woźniak Stanisław	144.	st. strz.	Szkudlarek Jan
71.	st. strz.	Wojtaszek Antoni	108.	"	Błaszczak Franc.	145.	kapral	Wysocki Stefan
72.	sierz. szt.	Mańkowski Stanisł.	109.	"	Piotrowski Antoni	146.	"	Jaśkiewicz Eugen.
73.	"	Haduch Antoni	110.	"	Stachowiak Jakób	147.	strzelec	Niemiec Franciszek
74.	"	Szewczyk Łukasz	111.	"	Stypuła Franciszek	148.	"	Kochanowski Wł.
75.	sierżant	Paszkiewicz Marcin	112.	"	Wencel Mikołaj	149.	"	Trafisz Stefan
76.	"	Janiec Stanisław	113.	"	Zientek Jan	150.	chorąży	Gasiński Jan
77.	"	Florczak Stanisław	114.	"	Jodłowski Michał	151.	sierżant	Szymański Dominik
78.	"	Cader Jan	115.	"	Jamróż Józef	152.	pluton.	Chmielowski Edw.
79.	"	Tomaszewski Kaz.	116.	"	Jaśkiewicz Wład.	153.	"	Maćkowiak Marcin
80.	"	Kasperkowiak Ant.	117.	st. strz.	Bzduła Władysław	154.	"	Pawluszkiewicz Ign.
81.	"	Jaworski Michał	118.	"	Kaszowski Jan	155.	kapral	Banach Antoni
82.	"	Łoś Józef	119.	"	Kuczawski Antoni	156.	strzelec	Kochanek Alojzy
83.	pluton.	Maskowiak Marcin	120.	"	Knapik Józef	157.	sierżant	Gorgol Teofil
84.	"	Trzebniak Antoni	121.	"	Góra Jan	158.	"	Erat Ignacy
85.	"	Borocki Stanisław	122.	"	Kuźniar Józef	159.	sierz. szt.	Lomzik Andrzej
86.	"	Tryszczuła Tadeusz	123.	"	Mazur Franciszek	160.	sierżant	Konig Karol
87.	"	Horodyński Winc.	124.	"	Pifczyk Józef	161.	"	Bednarski Józef
88.	"	Skudlarek Augustyn	125.	strzelec	Górski Franciszek			

Szkic dziejów 4 pułku strzelców podhalańskich

W okolicach francuskiego miasta Lure (w Lotaryngji) dnia 26 maja 1919 r. sformował się 19-ty pułk strzelców polskich z francuskiego 413 pp. i wszedł w skład 7 dywizji armji generała Hallera.

Dowódcą pułku został Francuz, ppłk. Pouech.

Dnia 8. VI. i 9. VI. 1919 r. wraca 19 pułk do kraju i zostaje stacjonowany w Skierniewicach.

Tu oficerowie Francuzi dokładnie wyszkolili pułk według regulaminów, opartych na doświadczeniach wojny światowej. We wrześniu 1919 r. nastąpiło zlanie się armji gen. Hallera z wojskiem, powstałem w kraju, co spowodowało zmianę nazwy pułku na 143 pułk piechoty strzelców kresowych.

Dnia 28. IX. 1919 r. wyjeżdża 143 pp. strz. kr. (w składzie grupy taktycznej gen. Bonoin) pod dowództwem mjr. Boruty-Spiechowicza na front galicyjski, gdzie obsadził odcinek nad Zbruczem. Na tym odcinku żadnych walk nie toczono z powodu zawieszenia broni z armją ukraińską.

Dnia 17 listopada z powodu zupełnego rozbięcia Ukraińców przez armję Denikina, zajmuje 143 pp strz. kres. na prośbę rządu Petlury bez walki Kamieniec Podolski i obsadza odcinek na rzece Smotrycz, gdzie wobec neutralnego zachowania się Denikina do walki nie przyszło.

Po klęsce Denikina, zadanej mu przez bolszewików, następuje zetknięcie się z bolszewikami.

143 pp. strz. kres. w składzie 12 dywizji piechoty walczy szczęśliwie dnia 37. III. 1920 r. pod Szelechowem, gdzie zdobywa 6 dział; dnia 31. III. i 1. IV. w działaniu wypadowym zajmuje przejściowo Jeltuszków i zapędza się pod Bar, biorąc jeńców i karabiny maszynowe.

Ofensywę wiosenną 1920 r. rozpoczyna 143 pp. strz. kres., przemianowany już na 4 p. s. p. dnia 26. IV. w składzie 12 d. p., działaniem na Wołkowie i Bar, które w krwawej walce zdobywa, poczem jako odwód 6-tej armji maszeruje przez Żmerynkę, Dżuryń, Komarogród w rejon Miaskówka-Dżugarstra, gdzie po wyrzuceniu z tych miejscowości oddziałów bolszewickich, zajmuje pozycje. Tu nieprzyjacieli otrzymał posiłki i próbował teraz przejść do działań zaczepnych, wskutek czego walki stały się bardziej zacięte. Niemal codziennie powtarzały się natarcia bolszewickie, które zawsze zdołano nie tylko odeprzeć, lecz przez urządzenie wypadków kilkakrotnie rozbić koncentrację sił nieprzyjacielskich wewnątrz jego własnych stanowisk (wypady na Gorjaczkówkę, Chrestyszcze i Stawki).

W walkach tych zginęli kpt. Garbolewski, dowódcą II. bataljonu i ppor. Korzeń.

Tymczasem front 3-ej armji zaczął się chwiać

pod uderzeniami konnej armji Budiennego, która zagrozała ważnym węzłom kolejowym Koziatyn i Fastów. To spowodowało ściągnięcie 4 p. s. p. i rejon Skwiry z wyjątkiem I. bataljonu, który pozostał w Miaszkówce jako detaszowany przy 12 dyw. piech. Bataljony II. i III. z kompanją techniczną i kompanją k. m. sztabową przybyły pod dowództwem mjr. Sadowińskiego, który na czas choroby mjr. Boruty objął dowództwo pułku, dnia 1. VI. do Skwiry i zostały podporządkowane dowódcy XIV. brygady piechoty (7 dyw. piech.) gen. Pogorzelskiemu. Tu zetknął się 4 p. s. p. z armją konną Budiennego. Dnia 3. VI. bierze udział w działaniu na Antonów, gdzie odznaczył się III. bataljon, wytrzymując pod Szalejewką szarżę 6 szwadronów kawalerji bolszewickiej. Dnia 4. VI. nastąpiło przerwanie frontu polskiego pod Samchorodkiem i przedarcie się armji konnej na dalekie tyły. Rozpoczął się odwrót przez Wasilków na linję Teterewa w rejon Radomyśla, gdzie 4 p. s. p. dnia 14. VI., wysłany w kierunku Żytomierza, stacza pod Mininami ciężką walkę z dywizją kawalerji nieprzyjacielskiej, po której musiał się cofnąć do Radomyśla, skąd z całą 7 dywizją piechoty (będącą południową strażą boczną 3-ej armji) cofa się wśród walk do Korostynia na linję Uszy, a następnie w rejon Olewska, gdzie bierze udział w walkach pod Radowlem i Rudnią Radowelską.

Dnia 29. VI. transportami kolejowymi odjeżdża 4 p. s. p. z Olewska w rejon Kalenkowicz, gdzie wchodzi w skład dywizji górskiej.

Od 1. VII. do 6. VII. pułk wycofany do Żytkowic (na linji Luniniec-Kalenkowicze) reorganizuje się, poczem odchodzi dnia 7. VII. na linję Horynia w rejon Wysock-Stolin, gdzie ubezpiecza od strony południowej i południowo-wschodniej odwrót grupy poleskiej. Na tej linji daremnie szukał łączności z 3-cią armją, wchodzi natomiast w styczność z bolszewikami pod Dąbrowicą, gdzie udanym wypadem dnia 16. VII. rozbija ich koncentrację. W dalszym odwrocie dnia 20. VII. osiąga 4 p. s. p. linję okopów niemieckich z wojny światowej pod Pińskiem, następnie dnia 25. VII. linję Omyt - Samochowicze — Potapowicze, a w dniu 27. VII. linję Lubieszów - Lubiąż - Szlapan. Dnia 28. VII. następuje dalszy odwrót oddziałów grupy poleskiej na linję Bugu. 4 p. s. p. pozostaje na stanowiskach i mimo grożącego mu otoczenia szuka

łączności z 3-cią armją, osłaniając w ten sposób odwrót grupy poleskiej od południa i południowo-wschodu. Dopiero dnia 3. VIII. w czasie, gdy nieprzyjaciół z powodzeniem nacierał na forty Brześć nad Bugiem, rozpoczął 4 p. s. p. odwrót z rejonu Borki-Wielka i Mała Głusza i w dniu 6. VIII. o godz. 3 rano stanął we Włodawie po przeszło 100 klm. marszu, przebytych w przeciągu 34 godzin.

Z Włodawy nastąpił dalszy odwrót przez Radzyń, poczem pułk stanął dnia 12. VIII. nad Wieprzem w rejonie Kock-Firlej.

W dniu 16. VIII. z rozpoczęciem ogólnej ofensywy II. 4 p. s. p. forsuje Wieprz i rozbija pod Borkami siły bolszewickie, cofające się z pod Kocka pod naporem I. brygady górskiej. W marszu pościgowym przez Łuków-Siedlce przedziera się 4 p. s. p. dnia 19. VIII. do Bugu i energicznym natarciem forsuje tę rzekę pod Grannem i wśród nieznacznych już walk pościgowych staje dnia 29. VIII. w Białymstoku.

W pierwszej połowie września 1920 r. toczył 4 p. s. p. w rejonie Supraśl-Krynki-Odelsk walki o charakterze wywiadowczym. Walki te stwierdziły, że nieprzyjaciół otrzymał nowe siły i zamierza w rejonie Grodna rozpocząć działania zaczepne.

Rozkaz Naczelnego Dowództwa uprzedził nieprzyjaciela w wykonaniu tego planu. Rozpoczęła się polska ofensywa na Grodno.

4 p. s. p. na południe od Grodna posuwa się, wśród nadzwyczaj ciężkich walk pod Kuźnicą, Bielwinami, Zaspiczami i Indurą do Niemna i 26. IX. pod Komatowem forsuje tę rzekę, rozbijając w dalszej walce pod Obuchowem 48 pp. sowieckich, poczem stacza ciężką walkę z całą niemal armją sowiecką, uchodzącą z Grodna, w której powstrzymuje przez kilka godzin nieprzyjaciela, zdobywając 700 jeńców, 50 wozów z zaprzęgiem, 1 działo, 3 karabiny maszynowe i sztandar. Ostatnie te walki przyprawiły pułk o bardzo ciężkie straty. Polegli: kpt. Świętecki Stanisław, ppor. Lehr Kazimierz, ppor. Karaś, ppor. Tomaszewski Stanisław i ppor. Bojarski Jan. Nadto 7 oficerów zostało ranionych, a około 300 szeregowych zabitych i ranionych.

Były to już ostatnie walki, gdyż zawieszenie broni położyło kres wojnie, a 4 p. s. p. powrócił do Cieszyńska, który stał się jego stałym garnizonem.

4 pułk strzelców podhalańskich w walkach o Grodno

Do najwybitniejszych czynów orężnych 4 p. s. p. należą przede wszystkim ciężkie boje, stoeżone w drugiej połowie września 1920 r. w rejonie na południe od Grodna, a mianowicie: czterodniowa bitwa pod Kuźnicą, Bielwinami i Zaspiczem (20.—23. IX.), pod Indurą (24. IX.) i wreszcie najkrwawsza i najzaciętsza pod Obuchowem i Obuchowiczami (26. IX.), w której 4 p. s. p. okrył się chwałą, przeciwstawiawszy swe szczupłe siły wojskom bolszewickim, uchodzącym z Grodna.

Każdą rocznicę tej bitwy postanowiono w pułku uroczystie obchodzić, a dzień 26 września uznano za dzień święta pułkowego.

Przypomnijmy sobie te dni ciężkich zmagani i chwały 4 p. s. p.

Po nieznacznych walkach w rejonie Krynki-Odelsk 1 dywizja górską, w której składzie znajdował się 4 p. s. p., przybyła dnia 16 września 1920 r. w rejon Sokółki.

Stan bojowy pułku przedstawiał się następująco: 3 bataljony, kompanja sztabowa karabinów maszynowych, oddział broni specjalnej i kompanja techniczna w łącznej sile 37 oficerów, 1375 bagnetów, 24 k. m. (16 Hotchkiss i 8 Schwarzlose) 2 działka 37 mm. i 4 miotacze min Stokes. Dowództwo pułku sprawował podpułkownik Boruta

Spiechowiec, dowódcą I. bataljonu był ś. p. kpt. Świątecki Stanisław, II. bataljonu mjr. Kostecki Mikołaj, III. bataljonu kpt. Bieleś Czesław.

Dnia 19 września, po zluzowaniu 3 p. s. p. na odcinku Stare Gliniszczę-Gorezaki Dolne otrzymuje dowódcą pułku ppłk. Boruta-Spiechowiec rozkaz przeprowadzenia działania na silnie obsadzoną przez nieprzyjaciela Kuźnicę, celem zajęcia tej miejscowości.

Podpułkownik Boruta powziął następującą decyzję: uderzyć na Kuźnicę dwie kolumnami, z których pierwsza w składzie II. 4 p. s. p. i 8. 21 p. a. p. pod dowództwem majora Kosteckiego ma zadanie rozpocząć natarcie z obu stronach gościńca Sokółka-Kuźnica; druga kolumna w składzie pozostałych dwóch bataljonów 4 p. s. p. pod dowództwem ppłk. Boruty ma przejść Bogoniki, Malewicz Dolne i Górne, wyprzeć nieprzyjaciela z Bielwin i uderzyć na Kuźnicę od wschodu.

Zgodnie z powyższą decyzją zostały wydane rozkazy natarcia.

O świcie dnia 20 września pierwsza kolumna majora Kosteckiego rozpoczęła natarcie na pozycje nieprzyjacielskie, znajdujące się po obu stronach gościńca Sokółka-Kuźnica w odległości 6 km od Kuźnicy. Mimo kilkakrotnych przeciwnatarć, bolszewicy zostali wyrzuceni z zajmowanych pozycji. Próbowali oni oporu jeszcze przed samą Kuźnicą, lecz bezskutecznie. Kuźnicę zajęto dnia 20 września o godz. 15-tej.

Tymczasem kolumna ppłk. Boruty w ciągu nocy z 19 na 20 września spędziwszy czaty bolszewickie w Malewiczach, natrafiła na silny opór pod Bielwinami. Nieprzyjaciel rozporządzał dość silną artylerią, co wobec zupełnego braku własnej artylerji niezmiernie utrudniało działania. Mimo to o świcie 20 września rozpoczął I. bataljon natarcie na Bielwiny, mając za sobą w odwodzie III. bataljon. Natarcie wspierał II. 3 p. s. p., demonstrując natarcie na Zaspicze. Krwawa walka z liczebnie kilkakrotnie silniejszym nieprzyjacielem, wspartym silnym ogniem artylerji, trwała cały dzień. I. bataljonowi udało się zająć wieś Bielwiny, która położona w dole, znalazła się pod silnym ogniem nieprzyjaciela, zajmującego wzgórze za wsią. Dalsze posuwanie się okazało się niemożliwym. Nieprzyjaciel, widząc ciężkie położenie I-go bataljonu, przeprowadził przeciwnatarcie i odzyskał napowrót Bielwiny. I. bataljon cofnął się do Malewicz, gdzie zajął pozycje. Straty w walce 20 września były ciężkie. Z oficerów polegli: ppor. Lehr, adjutant pułku i ppor. Karaś, raniony został ppor. Wojtanowski.

Na zajętych stanowiskach wytrwały bataljony: I. i III. przez noc i o świcie dnia 21 września przy poparciu własnej artylerji, która nadeszła w ciągu nocy, rozpoczęto natarcie. I. bataljon uderza, przy równoczesnym działaniu III. bataljonu na Bielwiny, na Zaspicze, zajmuje wieś i atakuje silnie obsadzone wzgórze na wschód od Zaspicz. Walka była bardzo krwawa i nierówna, z liczebną przewagą nieprzyjaciela. Bolszewicy wsparci swą przeważającą artylerią, przypuścili 6 kontrataków. Wszystkie zostały odparte, jednak wzgórze zostało w rękach nieprzyjacielskich. Straty pułku w tym dniu były również bardzo ciężkie. Z oficerów padł kpt. Świątecki Stanisław, dowódcą I. bataljonu, raniony został ppłk. Reszke.

W dniu 22 września wskutek obustronnego wyczerpania nastąpiła przerwa w walkach.

Dnia 23 września przeprowadzono znowu natarcie, wspierane działaniem I. brygady górskiej, którego wynikiem było zupełne wyparcie nieprzyjaciela z jego silnych stanowisk w kierunku Indury. W czterech dniach, od 20 do 23 września, straty pułku wynosiły: 3 oficerów zabitych, 2 oficerów ranionych, 23 strzelców zabitych, 126 strzelców ranionych. Straty nieprzyjaciela były o wiele większe. Liczba jeńców doszła do 150.

Mimo ogromnego wyczerpania już o świcie dn. 24 września bataljony I. i III. rozpoczęły natarcie na Indurę (II. bataljon, który w dniu 23. IX. połączył się z pułkiem, posuwa się jako odwód). Walka była bardzo ciężka z powodu przewagi nieprzyjacielskiej artylerji. Indura przechodziła z rąk do rąk i dopiero rzucenie w bój odwodowego II. bataljonu zadecydowało o zwycięstwie. Nieprzyjaciel cofnął się w kierunku Komatowa, pozostawiając zabitych, ranionych i miasto w rękach 4 p. s. p. Straty pułku wynosiły 5 zabitych i 24 ranionych.

Dnia 25 września otrzymał ppłk. Boruta-Spiechowiec rozkaz zajęcia Komatowa nad Niemnem, celem umożliwienia przeprawy II. brygady górskiej na prawy brzeg Niemna i odcięcia jedynej drogi odwrotu nieprzyjacielskiego z Grodna na Skidel.

Mjr. Kostecki z II. 4 p. s. p. jako czołowym w nocy z dnia 25 na 26 września przeprawił się na pontonach przez Niemen pod Komatowem, ruszył na Obuchowo i rozbił tam sowiecki 48 pp., a w dalszej walce uderzył na cofające się z Grodna tabory 56-tej dywizji sowieckiej. Działania, wskutek liczonej osłony taborów, wzmocnionej resztkami 48 pułku piech. sow., były bardzo krwawe. Sztandar sowiecki, zdobyty na taborze dywizyjnym, przechodził z rąk do rąk.

Równocześnie z Grodna wycofały się wojska sowieckie drogą, na której toczyła się walka. Na meldunek mjr. Kosteckiego o cofaniu się wojsk nieprzyjacielskich, dowódcą pułku samorzutnie zadecydował działanie na Obuchowicze, leżące pomiędzy dwoma równoległymi gościńcami z Grodna do Skidla, by uniemożliwić nieprzyjacielowi odwrót i ruszył z pomocą znajdującemu się w trudnym położeniu II. bataljonowi.

Wywiązała się krwawa walka, w której ostatecznie zdobyto sztandar wraz z 200 jeńcami, 3 karabinami maszynowymi, 1 działem i 50 wozami taborowymi.

Tymczasem nadeignęły z Grodna 6-ta i 56-ta dywizje sowieckie. Bolszewicy widząc na swej jedynej drodze odwrotu o wiele słabszy liczebnie 4 p. s. p., rzucili nań całą swą siłę. Przyszło do nierównej walki, w której II. bataljon był zmuszony przebijać się, a cały pułk mimo ogromnej przewagi wroga, wytrzymał przy pomocy jednego bataljonu 3 p. s. p. uparte natarcie i wyszedł zwycięsko, biorąc 500 jeńców z dowódcą pułku, adjutantem pułku i komisarzem, oraz zdobywając samochód osobowy.

Straty jednak były ciężkie. Z oficerów padli: ppor. Tomaszewski Stanisław, ppor. Bojarski Jan, d-ca 2 komp. karabinów maszynowych, który otoczony przez kozaków, odebrał sobie życie wystrzałem z rewolweru. Mjr. Kostecki Mikołaj, d-ca II. bataljonu, ciężko raniony i wzięty do niewoli zo-

stał odbity z rąk nieprzyjacielskich. Ciężko rani- ni zostali: kpt. Jacorzyński Kazimierz, dowódca I. bataljonu (po śmierci ś. p. kpt. Świąteckiego), ppor. Godlewski Mieczysław, ppor. Zalewski Wa- cław, ppor. Benczer Henryk i sam dowódca pułku ppłk. Boruta-Spiechowicz kontuzjowany.

W bitwie pod Obuchowem, samorzutnie, z wła- snej inicjatywy dowódcy pułku ppłk. Boruty 4 p. s. p. przeciwstawił swe siły wyczerpane ciężkimi bojami pod Kuźnicą, Zaspieczami, Bielwinami i In- dura, całej armii bolszewickiej, uchodzącej jedyną już pozostałą drogą odwrotu gościńcami Grodno-

Skidel, skirwawił się w nierównej walce, wypada- jąc nieproporcjonalnie małą siłą lecz z niezmierną odwagą na boki cofającego się nieprzyjaciela. Działanie to (jak podaje pułkownik S. G. Kutrzeba w swej pracy „Walka o Grodno i Lidę“, opubliko- wanej w „Bellonie“ Tom XI. z 1923 r.), mocno zdeorganizowało szeregi cofającego się wojska, a co najważniejsze, zatrzymawszy je na drodze odwrotu, spowodowało zysk na czasie, który dał II. brygadzie litewsko-białoruskiej, a później I-ej dywizji legionowej możność opanowania głównego kierunku odwrotu 3-ej armii sowieckiej.

Historja sztandaru 4 p. s. p.

Czwarty pułk strzelców podhalańskich (4 p. s. p.) wywodzi swój początek z Francji, a właści- wie pierwsze jego związki powstały we Włoszech w obozach jeńców: St. Maria-Capua-Vetere i La Mandrie di Chivasso.

W obozach tych został sformowany pod do- wództwem por. Kauckiego pułk im. Zawiszy Czar- nego, liczący ponad 2000 ludzi.

Przed wyjazdem do Francji pułk został obda- rowany sztandarem w kwietniu 1919 r. przez filję Komitetu Narodowego w Medjolanie z siedzibą w Chivasso. Do komitetu należeli w przeważnej części Włosi.

Po przetransportowaniu pułku Zawiszy Czar- nego do Francji do miasta Lure (w Lotaryngji) i po przemianowaniu go na 19 pułk strzelców pol- skich, złożono sztandar w dowództwie 7 dywizji armji gen. Hallera, a po przyjeździe do Polski, umieszczono go w Muzeum Wojska w Warszawie.

Po ukończeniu kampanji w r. 1920, otrzymał 4 p. s. p. przydział do kresowego garnizonu Cie- szyn.

Tu wśród obywatelstwa cieszyńskiego powsta- ła myśl obdarowania pułku sztandarem, zgodnie przepisami Ministerstwa Spraw Wojskowych, — pierwszy bowiem sztandar nie odpowiadał wzorowi ogólnie przepisanejmu dla wojska.

Myśl tę podjął z ramienia Towarzystwa Obro- ny Kresów Zachodnich w Cieszynie ks. prof. Jan Sznurowski, katecheta szkoły im. Hassewicza, który też założył komitet, składający się z dwóch osób, a sam był jego duszą i niezmordowanym pra- cownikiem.

W krótkim stosunkowo czasie, bo od kwietnia postarał się o potrzebne fundusze, których obywa- telstwo ziemi cieszyńskiej nie skąpiło, tak, że sztandar we wrześniu już był gotowy.

Sztandar, sporządzony przez SS. Felicjanki w Dziedzicach, przedstawia się okazale.

Na jednej stronie umieszczony jest w płaskim hafcie srebrny orzeł z liczbą pułku 4 na tle zielo- nej swastyki, z drugiej napis: Honor i Ojczyzna z wyliczeniem miejsc pamiętnych dla pułku bitew: Szelechowo 27. III. 1920, Wołkowińce-Bar 26. IV. 1920, Indura 24. IX. 1920 i Obuchowo 26. IX. 1920. W czterech rogach krzyża maltańskiego umieszczo- no: herb Cieszyna, Matkę Boską Częstochowską, herb Śląska Cieszyńskiego i herb miasta Lure.

Wszystkim ofiarodawcom i pracownikom w tem szlachetnem dziele składa korpus oficerski i żoł- nierze 4 p. s. p. jak najserdeczniejsze podzięko- wanie.

Dowódcy 4 pułku strzelców podhalańskich.

Ppułkownik Pouech od dnia 26.IV. 1919 r. do 15.X. 1919 r.
Boruta-Spiechowicz Mieczysław od dnia 15.X. 1919 r. do 29.XI. 1920 r.

ppułkownik Kostecki Mikołaj od dnia 29.XI. 192 r. do 1.I. 1922 r.
Pułkownik Witwicki Eugenjusz od 1.I. 1922 r.

A.

Oficerowie należący obecnie do 4 p. s. p.

Pułkownik Witwicki Eugenjusz
ppułkownik Heintz Rudolf
„ S. G. Wartha Witold, v. m. V. kl., k. w. 4, krzyż
„ ofic. odr. Polski
major Gabriel Władysław Marja
„ Ostrowski Bolesław Andrzej, v. m. V kl.,
„ k. w. 4
„ Jacorzyński Kazimierz, v. m. V. kl., k. w.
kapitan Gucwa Józef Marjan
„ Malinowski Julian k. w.

kapitan Kotlarski Stefan
„ Seweryn Władysław, k. w., de la Vic-
„ toire
„ Zwoliński Karol
„ Szuber Stanisław Józef
„ Młynarczyk Franciszek, k. w. 2
„ Janoszek Wiktor Emanuel
„ pd. S. G. Łojak Tadeusz, k. w.
„ Neuman Rudolf, k. w. 2
„ Kopecki Józef Alojzy, k. w.

kapitan	Zych Ludwik k. w. 4	porucznik	Dziadzik Franciszek
"	Jarosz Sylwester k. w.	"	Doberski Adam, k. w.
"	Walawski Władysław	"	Legutko Władysław Józef
"	Luska Bruno Józef Rudolf	"	Godłowski Mieczysław, v. m. V kl., k. w.
"	Magda Edward	"	Szewczyk Kazimierz, k. w.
porucznik	Ślęczka Franciszek, v. m. V kl., k. w. 4	"	Filipek Jan III, k. w.
"	Burjan Franciszek, k. w. 4, de la Vic-	"	Foryś Jan Eugenjusz, v. m. V kl.
"	toire	"	Benczer Henryk Aleksander, k. w.
"	Grodnicki Władysław, k. w.	"	Sordyl Karol Józef
"	Łopatka Józef, k. w.	"	Krasoń Jan, k. w.
"	Gadowski Franciszek Jan	"	Zalewski Wacław II, v. m. V kl.
"	Spyrlak Stanisław	"	Fober Jakób
"	Wisłocki Włodzimierz Andrzej, k. w.	"	Stoczkowski Wiktor
"	Suski Adam Stefan, k. w.	"	Godawa Stanisław, k. w. 4
"	Fojkies Józef	"	Jastrzębski Jan II, k. w.
"	Prokopowicz Rudolf, k. w.	"	Holan Albert
"	Wnorowski Tadeusz, v. m. V kl., k. w.	"	Kluger Tadeusz
"	Juszczakiewicz Stanisław, v. m. V kl.	"	Kucharczyk Wincenty
"	Kwoka Władysław, k. w.	"	Patla Jan
"	Leszek Stanisław Dyonizy	"	Ślęczka Józef.

B.

Oficerowie przydzieleni do stanu z innych oddziałów macierzystych

major lekarz Dr. Zang Antoni	kapelan Ks. Poglódek Konstanty
kpt. podlek. Konopka Stanisław	por. adm. gosp. Bogdanowicz Aleksander
por. " Hryń Tadeusz	u. w. XI r. Kanaś Kazimierz.
kap. adm. gosp. Apfel Jakób	

C.

Oficerowie nadetatowi

pułkownik	Tarabarańszewicz Stanisław	kapitan	Stolarz Paweł
ppułkownik	Wilusz Stanisław	"	Łukaszyński Stanisław Ignacy
major	Biernacki Wacław, k. w. 2	"	Kramczyński Józef, v. m. V kl.
"	Zubrzycki Bolesław Józef Wincenty	"	Zacny Gustaw, v. m. V kl., k. w.
"	S. G. Czaderski Mieczysław, v. m. V kl.,	" rez.	Romaniszyn Bronisław
"	k. w. 4, medal Izory	porucznik	Macura Leonard, k. w.
"	Gruszka Józef	"	Baumgardt Jan, k. w.
kapitan	Langer Gwidon Karol, k. w. 2	"	Przybylski Piotr.